

ISSN 1024-5928 (print)

УДК [070(Наша Ніва+929(092)+94(4745+476)]“1906/1915”

Паступіў у рэдакцыю 28.03.2017

Received 28.03.2017

А. У. Унучак*Інстытут гісторыі НАН Беларусі, Мінск, Беларусь***ЯНКА КУПАЛА І ЯКУБ КОЛАС У «НАШАЙ НІВЕ»**

Рассматриваются идейные основы творчества Я. Купалы и Я. Коласа в начале XX века и влияние на них газеты «Наша Нива». Автор пришел к выводу, что главным мотивом творчества обоих литераторов в этот период был показ важности борьбы за свое государство. Высказывается гипотеза, что творческий псевдоним «Янка Купала», который взял себе поэт Иван Луцевич, происходит от имени библейского пророка Иоанна Крестителя, поскольку слово «Креститель» на церковнославянский язык переводится именно как «Купала». Одновременно в Библии Иоанн Креститель видит свою миссию в том, чтобы подготовить свой народ к приходу Мессии Иисуса Христа. В этом смысле творчество Янки Купалы было направлено именно на то, чтобы белорусы как народ поверили в свою уникальную миссию и были готовы к созданию собственного государства. Также рассматривается поэма Якуба Коласа «Новая земля» в которой автор показывает земельную проблему в Беларуси конца XIX – начала XX в. в контексте российско-польской борьбы, предметом которой были белорусские земли.

Ключевые слова: Янка Купала, Якуб Колас, «Наша Нива», белорусское национальное движение, борьба за национальную государственность.

A. U. Unuchak*Institute of History, National Academy of Sciences of Belarus, Minsk, Belarus***YANKA KUPALA AND YAKUB KOLAS IN NASHA NIVA**

The article explores ideological foundations of Yanka Kupala's and Yakub Kolas's literary work in the early 20th century and how they were influenced by *Nasha Niva*, a newspaper. The author comes to the conclusion that the main motive of the both writers' literary work in that period was to show the importance of struggling for Belarusian statehood. Also, the author proposes a hypothesis to explain that the pseudonym of Yanka Kupala used by the poet Ivan Lutsevich derives from the name of the Biblical prophet, John the Baptist: the word "Baptist" is translated into Church Slavonic exactly as "Kupala". Moreover, according to the Bible, John the Baptist sees his mission in preparing his people for the coming of the Messiah, Jesus Christ. Similarly, what Yanka Kupala's literary work sought was exactly for the Belarusians to believe in their unique mission and be prepared to establish their own independent state. The article also explored Yakub Kolas's poem, *The New Land*, that points out the problem of land in Belarus in the late 19th and early 20th centuries in the context of the struggle for the Belarusian lands between Poland and Russia.

Keywords: Yanka Kupala, Yakub Kolas, *Nasha Niva*, Belarusian national movement, struggle for national statehood.

Імёны Янкі Купалы і Якуба Коласа цесна звязаны з газетай «Наша Ніва», якая выходзіла ў Вільні ў 1906–1915 гг. Менавіта на палосах «Нашай Нівы» друкаваліся раннія творы абодвух беларускіх песняроў. З рэдакцыяй «першай беларускай газеты з рысункамі» звязана таксама публікацыя першых зборнікаў Янкі Купалы і Якуба Коласа. Абодва яны працавалі ў рэдакцыі «Нашай Нівы», а Янка Купала ў 1914–1915 гг. быў рэдактарам-выдаўцом газеты.

Мэта артыкула – характарыстыка грамадска-палітычных поглядаў Янкі Купалы і Якуба Коласа ў «нашаніўскі» перыяд іх творчасці.

Варта адзначыць, што Я. Купала і Я. Колас пачалі сваю літаратурную творчасць адпаведна на польскай і рускай мовах. У сваёй аўтабіяграфіі, напісанай па просьбе акадэміка Я. Карскага, Я. Колас пісаў: «Пачаў пісаць я па-расейску. Помню хлопцам 14 ці 13 гадоў напісаў я верш па-расейску “Весна” і прачытаў яго свайму бацьку. Бацька праслухаў унікліва і сказаў: “Добра”. А калі я звярнуў яго увагу на тое, што гэты вершык напісан мною, то ён пацалаваў мяне і даў мне срэбраны рубель» [1, арк. 1адв.].

Зварот да беларускай мовы ў Я. Коласа адбыўся ў час вучобы ў Нясвіжскай настаўніцкай семінарыі. Пра гэты час ён сам пісаў наступнае: «У 1898 гаду я вытрымаў экзамін ў Нясвіжскую настаўніцкую сэмінарыю. У сэмінарыі на мяне меў вялікі ўплыў <...> настаўнік Кудрынскі,

чалавек жывы, сам літэратар, ён катурхаў нашы думкі, кіраваў імі, закідаў зерне любосьці да прыгожага пісьменства <...>. Яшчэ да паступленьня ў сэмінарыю пазнаёміўся я з беларускімі творамі Янкі Лучыны, якія пападаліся мне ў рукапісах. Я сам стаў прабаваць пісаць па-беларуску. Адзін вершык выпадкова папаў у рукі Кудрынскага. Прачытаўшы яго, ён сказаў мне: “Вот ваша настоящая дорога”. З таго часу я пачаў часцей зварачацца да пісаньня па-беларуску. Многа маіх вершаў, чытаных паміж таварышаў, пагубілася» [1, арк. 2].

Падобным чынам адбылося і ў Я. Купалы, які пісаў пра сваю навуку акадэміку Я. Карскаму наступныя словы: «Дзіцячыя гады я правёў крыху панічыкам, як аканомскі сын. Вучылі мяне спачатку па-польску пры помачы вандроўных вучыцеляў. Па-расейску наўчыўся я ад сваей нянькі. Быў у бацькі календар, у каторым маю ўвагу звярнулі асабліва словы: “Дозволено Цензурою”, гэта мусіць дзеля таго, што першыя літэры гэтых слоў не падобны да польскіх. Вучыўся я наагул добра. Палавіну адной зімы вучыўся у народн. вучылішчы у Сenniцы не далёка ад Менска. Пасьля крыху у Менску у нейкай прыватнай прыгатаўчай школе. С часам бацька хацеў мяне прыгатаваць у рэальную школу. Прыгатаўляў сын дырэктара Менскай рэальн. школы Вл. Ів. Самойло. Але нічога ня вышла. Паміма таго, што дырэктар мяне прыймаў без экзамену, бацька пастанавіў не аддаваць у школу, а ісьці гаспадарыць» [2, арк. 4].

Па-беларуску Я. Купала пачаў пісаць пасля знаёмства з галоўнымі лідарамі беларускага нацыянальнага руху пачатку ХХ ст. братамі І. і А. Луцкевічамі, якое адбылося ўлетку 1904 г. [3, с. 8–9]. У «Нашай Ніве» ён дэбютаваў 11(24) мая 1907 г. вершам «Касцу», дзе дарэчы ўзгадаў паўстанцкія часы, касінераў. Тут дарэчы нагадаць, што Я. Купала не выпадкова звяртаўся да тэмы паўстання 1863–1864 гг. Як пісаў у свой час даследчык Г. Кісялёў, у юнацкія гады Я. Купала даволі блізка сышоўся з папличнікам К. Каліноўскага З. Чаховічам [4]. У бібліятэцы З. Чаховіча ў Бесядах Вілейскага павета Віленскай губерні Я. Купала пазнаёміўся з «нелегальнай літаратурай», якая датычылася тэмы паўстання 1863–1864 гг. На аснове вывучэння біяграфій Я. Купалы і З. Чаховіча даследчык выказаў меркаванне, што «з кніг пра паўстанне 1863 года, з расказаў Чаховіча Купала павінны быў даведацца пра жыццёвы подзвіг Каліноўскага, запомніць ягонае імя, а магчыма, і пазнаёміцца з яго творами (“Лісты з-пад шыбеніцы”, “Мужыцкая праўда”). Фігуральна кажучы, падчас сустрэч і размоў Чаховіча і Купалы па-над імі лунаў цень вялікага Кастуся ... публіцыстыка і паэзія Каліноўскага былі надзвычайна блізкія Купалу, які разам са сваімі папличнікамі па сутнасці працягваў справу Каліноўскага» [4, с. 148].

Адным з сяброў Я. Купалы, якія спрыялі раскрыццю яго літаратурнага таленту, быў У. Самойла – сын дырэктара Мінскага рэальнага вучылішча. 15(28) жніўня 1908 г. ён надрукаваў у «Нашай Ніве» рэцэнзію на першы зборнік вершаў паэта «Жалейка». Маладога Купалу прыкмецілі ў рэдакцыі і ў верасні 1908 г. запрасілі на працу [3, с. 13]. У свой першы перыяд Купала працаваў у «Нашай Ніве» да кастрычніка 1909 г., а ў снежні гэтага года ён паехаў у Пецяярбург, дзе, знаходзячыся пад апекай спачатку В. Іваноўскага, а затым прафесара Пецяярбургскай духоўнай акадэміі Б. Эпімах-Шыпілы, паступае на агульнаадукацыйныя курсы Чарняева, якія скончыў у 1913 г., не пакідаючы пры гэтым сувязь з рэдакцыяй, складаючы і прысылаючы ў Вільню свае творы. Там жа, у Пецяярбургу, Купала становіцца блізім супрацоўнікам В. Іваноўскага ў выдавецкім таварыстве «Загляне сонца і ў наша ваконца» [3, с. 200]. У чэрвені 1913 г. ён разам з В. Іваноўскім вярнуўся ў Беларусь і лета разам з вераснем 1913 г. правёў у маёнтку Акопы, а ў кастрычніку стаў сакратаром Беларускага Выдавецкага Таварыства, старшынёй якога быў В. Іваноўскі. Пры гэтым Я. Купала практычна ніколі не пакідаў сувязі з «Нашай Нівай».

Калі адзначыць галоўны матыў грамадска-палітычнай думкі ў літаратурных творах Я. Купалы, то, безумоўна, варта звярнуцца да паняцця «забраны край». Гэтае паняцце сімвалічнае, Я. Купала выкарыстоўваў яго для характарыстыкі становішча Беларусі ў складзе Расійскай імперыі.

У зборніку «Шляхам жыцця», які пабачыў свет у 1913 г., быў апублікаваны верш Я. Купалы з аднайменнай назвай «Забраны край», які меў падзаглавак «Балканскім славянам». Верш быў напісаны ў 1912 г., і з цэнзурных меркаванняў Я. Купала вымушаны быў «прывяціць» яго «балканскім славянам», хаця ў творы змяшчаецца шэраг момантаў, якія сведчаць пра тое, што ў першую чаргу верш прывечаны Беларусі: «*Людзей запытаеш, – адкажуць спакойна: / “Забраны край” гэты калісь*» [5, с. 208].

Вядома, публікацыя такога верша не магла застацца без увагі расійскай урадавай прэсы. У 1914 г. афіцыйнае выданне «Виленский Вестник» звярнула ўвагу ўрадавых органаў на тое, што рэдактар-выдавец «Нашай Нівы» І. Луцэвіч гаворыць пра беларускія землі як пра «забраны край», што, на думку «Виленского Вестника», несла ў сабе выразны антыўрадавы пасыл. Больш за тое, афіцыйнае расійскае выданне сцвярджала, што нібыта паняцце «забраны край» і сама «Наша Ніва» да Я. Купалы не выкарыстоўвала. Я. Купала вымушаны быў тлумачаць сваю пазіцыю, фактычна апраўдвацца, казаць, што тэрмін «забраны край» ён запазычыў з «Материалов для изучения быта и языка русского населения Северо-Западного края» П. Шэйна, які, праводзячы адпаведнае апытанне сялян Гродзенскай губерні, запісаў іх самавызначэнне: «наша старана ні руска ні польска, але забраны край!» [6, с. 1]. Адсюль можна патлумачыць, што выраз у вышэйзгаданым вершы: «*Людзей запытаеш, – адкажуць спакойна: / “Забраны край” гэты калісь*» з’яўляецца нічым іншым, як толькі паэтычным пераказам таго, што ўдалося даведацца ў канцы XIX ст. этнографу П. Шэйну пра самасвядомасць беларусаў. Такім чынам, Я. Купала даводзіў, што гэты тэрмін не яго прыдумка, не рэдакцыйная фраза, а што менавіта так ацэньваюць сваё становішча беларусы ў складзе Расійскай імперыі.

Цікава, што нападкі расійскай афіцыйнай і заходнярускай прэсы на «Нашу Ніву» былі звязаны не толькі са зместам купалаўскага артыкула «А ўсё ж такі мы жывём!...», але і з эпіграфам да яго «*Не пагаснуць зоркі ў небе, / Покі небо будзе, Не загіне край забраны, / Покі будуць людзі...*» [6, с. 1].

Артыкул Я. Купала напісаў пра тое, што «польскія і расейскія нацыяналісты» вялі бесперапыннае змаганне з беларускім рухам, імкнучыся даказаць самім сабе і іншым, што беларусаў як нацыі не існуе. Але гэта справа, паводле Я. Купалы, была марнай, бо сваёй мэты ні рускія, ні палякі дасягнуць ужо не здольныя. Беларускае адраджэнне паказала і даказала сваю жыццёвасць і паспяховасць: «*У некалькі год мы зрабілі тое, што ў палякаў і расейцаў рабілася чужым ня цэлымі сталеццамі*» [6, с. 1].

Чаму ўзнік такі вялікі розгалас вакол тэрміна «забраны край»? У першую чаргу таму, што ён быў занадта сур’ёзным намёкам на ліквідацыю Вялікага Княства Літоўскага ў выніку падзелаў Рэчы Паспалітай канца XVIII ст. Калі беларусы негатыўна ацэньвалі тыя падзеі, значыць, павінны былі свой край «вяртаць» назад.

Такім чынам, Я. Купала выкарыстоўваў азначэнне «забраны край», каб паказаць сутнасць становішча беларускіх зямель у Расійскай імперыі. Купала пісаў у адным з ранніх вершаў у 1905 г.: «*Мяне ўзялі ў салдаты ў чужацкі палон*» [5, с. 31]. У вершы «Што ты спіш?» (1906) Купала ставіць праблему становішча «забранага краю» вельмі востра: «*А не грошы твае // Там у банку ляжаць? // Не за грошы ж твае // Цар ідзе ваяваць? / Не за грошы ж твае // Цэркаў гэты стаіць? // Не за грошы ж твае // Яна срэбрам блішчыць?»* [5, с. 36]. Тут паказваецца не толькі кепскае матэрыяльнае становішча краю, пра што пісаў яшчэ К. Каліноўскі ў «Мужыцкай праўдзе», але і даецца характарыстыка канфесійнай палітыкі Расійскай імперыі на беларускіх землях.

Вяртаючыся трохі назад, нельга не ўзгадаць верш «Прарок», апублікаваны ў апошнім нумары «Нашай Нівы» за 1912 г. Размова ішла пра прарока, які паўстаў з народа, каб заступіцца за яго перад моцнымі суседзямі, пад якімі выразна разумеліся Расія і Польшча: «*Аж так дасціг – аквечан хвалай / Зямлі забранай, сумных хат / Дзе царства цемры панавала / Дзе сілу ўзяў над катанам*» [7, с. 2]. У гэтым вершы, напісаным у Пецяярбургу ў снежні 1912 г., алегарычна апісваецца гісторыя беларусаў, народа, які добраахвотна апусціўся да нацыянальнага рабства, забыў нават сваё імя. Таму місія прарока не проста клікаць-абуджаць нацыю, але і заступацца за яе перад Богам: «*За мной, за мной, забраны людзе! / Я добрай доляй послан к вам; / І знаю, што было, што будзе, / І вас у крыўду не аддам*» [7, с. 2].

На нашу думку, гэты верш і выраз «забраны край» здольны прыадкрыць сэнс псеўданіма Івана Луцэвіча. На пачатку 1907 г. у адказ на навагодняе віншаванне Я. Купалы У. Самойла прысвяціў апошняму цэлы верш на рускай мове, у якім ёсць такія радкі: «*Так было, будет в каждом веке: / Поэт хранит святую нить, / Чтоб всё, что Божье в человеке / В борьбе кровавой сохранить*» [8, с. 52].

У сярэдзіне 1920-х гг. у Мінску выйшаў з друку «Беларуска-расійскі слоўнік», складзены М. Байковым і С. Некрашэвічам. У гэтым слоўніку слова «Купала» перакладаецца на рускую мову, як «1) бог белорусской мифологии; 2) Иван Креститель» [9, с. 154]. Калі звярнуцца да гэтых-

логіі слова «Купала», то можна заўважыць, што гэта літаральны пераклад слова «Хрысціцель» з грэчаскай мовы, якое азначае: «той, хто акупае ў вадзе для ачышчэння» [9, с. 528]. У многіх слаўянскіх народаў імя Ян Хрысціцель перакладалася, як Іван Купала [9, с. 528]. Таму, на нашу думку, можна сцвярджаць, што псеўданім беларускага песняра звязаны менавіта з біблейным прарокам, а не з Купаллем, з хрысціянскімі, а не з язычніцкімі традыцыямі. Пра гэта сведчыць яго творчасць.

Звернем увагу на гістарычнага Яна Хрысціцеля. Біблія сведчыць, што на самым пачатку нашай эры ізраільскі народ знаходзіўся пад рымскай акупацыяй і прагнуў вызвалення. Рымская культура, мова, звычаі, рэлігія – усё было чужым і непрымальным для яўрэяў, якія марылі пра незалежнасць і сваю дзяржаву, сваё царства. Да гэтага дадаваліся месіянскія чаканні. Месія, па-грэчаску Хрыстос, павінен быў прыйсці і вызваліць Ізраіль. Менавіта ў гэты час на гістарычную арэну выходзіць Ян Хрысціцель, які аб'яўляецца на заходнім беразе ракі Іардан і прапаведуе хуткі прыход Месіі і ўсталяванне Царства Богага. Ірад Анціпа, тагачасны тэтрарх у Палесціне, быў надзвычай здзіўлены поспехамі маладога прапаведніка. Ён быў напалоханы той вялікай хваляй пакаянняў-хрышчэнняў, якія адбываліся на Іардане і загадаў зняволіць Яна Хрысціцеля ў крэпасці Махерон [10, с. 468]. І хоць Яна чакала пакутніцкая смерць, ён выканаў сваю місію – падрыхтаваў народ да прыходу Хрыста, Які і ўсталяваў Царства Богага. Ян Хрысціцель быў прарокам народным, ён прапаведаваў усяму народу, людзям усіх прафесій, саслоўяў і званняў. Ён не меў афіцыйнай пасады, але меў вялізны ўплыў на грамадства і пры гэтым адкрыта заяўляў, што ён не Месія [11]. Сам пра сябе Ян казаў, што ён «голас таго, хто кліча ў пустыні» [11].

Усе гэтыя характарыстыкі мы з поўным правам можам прымяніць і да Я. Купалы, да яго бачання сваёй ролі ў беларускім адраджэнні. Верш «Забраны край» проста грыміць голасам біблейнага прарока: *«Спяны знемагацца бацька ў цямніцы; / На стражы пастаўлен сынок; / У поўных калісьці ад ішчасця святліцах / Чужак зневажае дачок / Дзяцей сваіх маткі кідаюць у здзеку, / За “мамак” к наездцам ідуць, / А тыя за іх малако, за апеку / “Забраны край” болей гнятуць»* [5, с. 208].

У 1910 г. у радках, прысвечаных рэдакцыі «Нашай Нівы», пясняр пісаў: *«Пад навалай крыўдаў, многіе сталецьця / Мы нясьлі пакорна лямку безпрасьвецьця. / Мы нясьлі - ўсё ныла, гінула памалу, / аж не нашай наша бацькаўшчына стала»* [12, с. 141].

Тэма «забранага краю» шчыльна звязана з нацыянальна-вызваленчымі паўстаннямі XIX ст. Я. Купала ў сваім першым вершы ў «Нашай Ніве» пад назвай «Касцу» пісаў якраз пра касінераў – «народную сілу» паўстання: *«Быў даўней народ хітрэй, // Не знаў стрэльбаў, дык аей! // Коскі шаблям былі, // Ваяваць з імі ішлі»* [5, с. 60]. Цікавае таксама заканчэнне гэтага верша: *«Ці даждуся калі кос і песень касцоў / На другой, на вялікай касьбе?...»* [12, с. 121]. Тут Я. Купала задаваў сабе і свайму чытачу пытанне: ці будзе ўсеагульны ўздым на барацьбу са сваю дзяржаву, за сваю свабоду? Пастаноўка гэтага пытання была лагічнай, калі прыгадаць, што Луцэвічы – беларуская шляхта, што на Я. Купалу вялікі ўплыў зрабіў паўстанец 1863 г. З. Чаховіч.

Што тычыцца творчай спадчыны Я. Коласа, то ў пачатку свайго супрацоўніцтва з газетамі «Наша Доля» і «Наша Ніва» ён напісаў шэраг вершаў, прысвечаных рэвалюцыйным падзеям 1905–1907 гг. Пасыл гэтых вершаў у тым, што людзі самі адказныя за свой лёс. Як прыклад можна прывесці радкі з верша «Беларусам»: *«Ці ж мы, хлопцы, рук ня маем? // Ці ж нам сілы Бог ня даў? // Ці ж над родным нашым краем // Промень волі не блішчаў?»* [13, с. 149].

Галоўным паняццем для разумення творчасці Я. Коласа з'яўляецца выраз «новая зямля». У сваёй аднайменнай паэме класік беларускай літаратуры ставіў пытанне пра тое, што найбольшай праблемай у жыцці краю быў недахоп зямлі ў тых, хто на ёй працаваў.

На першы погляд даволі дзіўна гучаць радкі Коласа пра плач аб зямлі, якую сяляне, асабліва ў Беларусі (улічваючы аграрную палітыку М. Мураўёва), усё ж могуць набываць. Але, калі ўлічыць кантэкст расійска-польскага культурнага змагання на беларусіх землях, якое надзвычай абвастралася з моманту паўстання 1863–1864 гг., то «плач аб зямлі» становіцца больш зразумелым. Надзел зямлі можна набыць (тут яшчэ асобная гаворка пра каталікоў, якім па сутнасці было забаронена набываць зямлю), але краіна не была сваёй, парадкі ў краі не былі сваімі. Сам Я. Колас паходзіў з Мікалаеўшчыны, каталіцкага паселішча, якое ў 1866 г. гвалтоўна перавялі ў праваслаўе, яшчэ дзед Я. Коласа быў каталіком [14, с. 120]. Таму вокліч галоўнага героя паэмы «Новая зямля»

Міхала: «*Чаму й ня я між ягамосцяў*» можна разумець таксама і ў кантэксце арганічнай працы і расійска-польскага змагання. Уласнасць – гэта свая цывілізацыя. Гэта жыццёвая апора. Аднак уласнасць у краі мелі па сутнасці толькі рускія і палякі.

Згодна з ідэалогіяй арганічнай працы, якую распрацавала грамадства краю пасля паражэння паўстання 1863–1864 гг., купля і ўтрыманне зямлі былі патрыятычным абавязкам. І таму Міхал, з якім «сам князь Антоні (Радзівіл. – А. У.) не раз вёў размову», імкнуўся атрымаць асабістую свабоду, якую гарантуе ўласнасць. З гэтага пункта погляду, Міхалам кіруе не мужыцкі індывідуалізм, а патрыятычны персаналізм – «свая зямля – вось, што аснова», ці «хоць шляхціц цёмны, як саган, // затое сам ён сабе пан» [15, с. 124].

Гэта ж можна сказаць пра «дзядзьку ў Вільні», тут ёсць два матывы: першы – што селяніну чужы горад, як такі; а другі – што яму, як і Ф. Багушэвічу, варожы «забраны горад». Да таго ж, у канцы XIX ст., калі разгортваюцца падзеі «Новай зямлі», у Беларусі існуе сістэма «антыпольскага» заканадаўства і складанасць куплі зямлі праз банк мела таксама нацыянальнае вымярэнне.

Такім чынам, і Я. Купала, і Я. Колас у «нашаніўскі» перыяд сваёй творчасці распрацоўвалі тэму асэнсавання становішча Беларусі пад уладай Расійскай імперыі. Калі Я. Купала імкнуўся паказаць, што край «забраны» і за яго трэба змагацца, каб адрадыць былую веліч і здабыць сваю дзяржаву, то Я. Колас паказваў моцнае імкненне беларусаў да «новай зямлі», па сутнасці да сваёй зямлі, сваёй дзяржавы. Вядома, што найбольшы ўплыў на станаўленне і Я. Купалы і Я. Коласа зрабілі члены рэдакцыі газеты «Наша Ніва», а таксама ўсё «нашаніўскае кола», як тады называлі прадстаўнікоў беларускай нацыянальнай інтэлігенцыі. Тут варта назваць імёны братоў І. і А. Луцкевічаў, В. Іваноўскага, А. Уласава, Ядвігіна Ш., В. Ластоўскага і інш. На сённяшні момант ідэйная спадчына галоўных беларускіх літаратурных класікаў патрабуе новага пераасэнсавання і 135-гадовы юбілей з часу іх нараджэння, які адзначаецца ў гэтым годзе, з’яўляецца добрай для гэтага нагодай.

Спіс выкарыстаных крыніц

1. Санкт-Пецярбургскі філіял Архіва Расійскай акадэміі навук. – Ф. 292. Воп. 2. – Спр. 62.
2. Санкт-Пецярбургскі філіял Архіва Расійскай акадэміі навук. – Ф. 292. Воп. 2. – Спр. 700.
3. Сідарэвіч, А. Луцкевічы і Луцэвіч / А. Сідарэвіч. – Мінск: Грамадскае аб’яднаньне «Фонд імя братоў Луцкевічаў», 2003. – 14 с.
4. Киселев, Г. Бесядские пути-дороги / Г. Киселев // Неман. – 1984. – № 3. – С. 142–148.
5. Купала, Я. Выбраныя творы / Я. Купала. – Мінск: Беларус. кнігазбор, 2002. – 604 с.
6. За «А ўсё-ж такі мы жывём» // Наша Ніва. – 1914. – 20 чэрвеня. Факсімільнае выданне. – Вып. 5. – Мінск: Тэхналогія, 2010.
7. Купала, Я. Прарок / Я. Купала // Наша Ніва. – 1912. – 21 снежня. Факсімільнае выданне. – Вып. 5. – Мінск: Тэхналогія, 2010.
8. Пуцявінамі Янкі Купалы: Дакументы і матэрыялы. – Мінск: Навука і тэхніка, 1981. – 312 с.
9. Православная Энциклопедия / под ред. Патриарха Московского и всея Руси Кирилла. – Т. XXIV. – М.: Церковно-научный центр «Православная энциклопедия», 2010. – 751 с.
10. Мень, А. История религии: В поисках Пути, Истины и Жизни : в 7 т. – Т. 6 / А. Мень. – М.: СП «Слово», 1993. – 622 с.
11. Новы Запавет і Кніга Прыповесцяў. – Мінск: Пазітыў-цэнтр, 2016. – 511 с.
12. Купала, Я. Шляхам жыцця / Я. Купала. – Пецярбург, 1913. – 264 с.
13. Колас, Я. Збор твораў: у 20 т. / Я. Колас. – Т. 1: Вершы (1898–1910). – Мінск: Беларус. навука, 2007. – 622 с. – С. 149.
14. З жыццяпісу Якуба Коласа: дакументы і матэрыялы. – Мінск: Навука і тэхніка, 1982. – 383 с.
15. Колас, Я. Новая зямля: паэма / Я. Колас. – Мінск: БФК, 2002. – 904 с.

References

1. *Sankt-Petsiamburgski filiial Arkhiva Rasiiskai akademii navuk* [St. Petersburg branch of the Russian Academy of Sciences Archive], F. 292b Vop. 2, Spr. 62.
2. *Sankt-Petsiamburgski filiial Arkhiva Rasiiskai akademii navuk* [St. Petersburg branch of the Russian Academy of Sciences Archive], F. 292, Vop. 2, Spr. 700.
3. Sidarevich A., *Lutskevichy i Lutsevich* [Lutskevich and Lutsevich], Gramadskae ab’iadan’ne «Fond imia bratoŭ Lutskevichaŭ», Minsk, BY, 2003.
4. Kiselev G., “Besyad Roads-roads”, *Neman* [Neman], 1984, no. 3, pp. 142–148.

5. Kupala Ia., *Vybraniya tvory* [Selected works], Belaruski knigazbor, Minsk, BY, 2002.
6. "For "And yet we live in""", *Nasha Niva*, 1914, June 20th, facsimile edition, vol. 5, Tekhnalogiia, Minsk, BY, 2010.
7. Kupala Ia., "Prophet", *Nasha Niva*, 1912, December 21, facsimile edition, vol. 5, Tekhnalogiia, Minsk, BY, 2010.
8. *Putsiavinami Ianki Kupaly: Dakumenty i materyialy* [Yanka Kupala ways: Documents and Materials], Navuka i tekhnika, Minsk, BY, 1981.
9. Patriarkh Moskovskii i vseia Rusi Kirill (ed.), *Pravoslavnaia Entsiklopediia* [Orthodox Encyclopedia], vol. XXIV, Tserkovno-nauchnyi tsentr «Pravoslavnaia entsiklopediia», Moscow, RU, 2010.
10. Men' A., *Istoriia religii: V poiskakh Puti, Istiny i Zhizni: v 7 t., T. 6* [History of religion: In search of the Way, Truth and Life: in 7 volumes, Volume 6], SP «Slovo», Moscow, RU, 1993.
11. *Novy Zapavet i Kniga Prypoves'tsiau* [The New Testament and the Book of Proverbs], Pazityu-tsentr, Minsk, BY, 2016.
12. Kupala Ia., *Shliakham zhyts'itsia* [Way of life], Petersburg, RU, 1913.
13. Kolas, Ia. *Zbor tvorau: u 20 t., T. 1: Vershy (1898–1910)* [Works in 20 t, Volume 1: Poems (1898–1910)], Belarускаia navuka, Minsk, BY, 2007.
14. *Z zhytstsiapisu Iakuba Kolasa: dakumenty i materyialy* [From the biography of Yakub Kolas: documents and materials], Navuka i tekhnika, Minsk, BY, 1982.
15. Kolas Ja., *Novaja zjamlja: paema* [New Land: Poem], BFK, Minsk, BY, 2002.

Информация об авторе

Унучак Андрей Владимирович – канд. ист. наук, зав. отделом. ГНУ «Институт истории НАН Беларуси» (ул. Академическая, 1, 220072, Минск, Республика Беларусь). E-mail: unuchak@gmail.com.

Information about the author

Unuchak Andrei Uladzimiravich, Ph. D. (Hist.), Head of Department, Institute of History, National Academy of Sciences of Belarus (1 Akademicheskaya Str., Minsk 220072, Belarus). E-mail: unuchak@gmail.com.

Для цитирования

Унучак, А. У. Янка Купала і Якуб Колас у «Нашай Ніве» / А. У. Унучак // Вєс. Нац. акад. навук Беларусі. Сер. гуманіт. навук. – 2017. – № 3. – С. 51–56.

For citation

Unuchak, A. U. Yanka Kupala and Yakub Kolas in *Nasha Niva* / A. U. Unuchak // Proc. Natl. Acad. Sci. Belarus: Hum. Ser., no. 3, 2017, pp. 51–56.